

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียน
สายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
**Guidelines for the Development of Participatory Instructional
Administration among Teachers in Saiy Nam Wang School Group under the
Tak Primary Educational Service Area Office 1**

สุทธามาศ ศรีมณี¹, นลวัช ยูทรวงศ์²

^{1,2}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Suthamat Srimanee¹, Nontawat Yuthawong²

^{1,2}Northern College, Tak, Thailand

✉: suthamat.natapo@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 07 June 2025; Revised: 03 July 2025; Accepted: 03 July 2025

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2) หาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ใช้การวิจัยแบบผสม ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 136 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.42$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สูงที่สุด และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ต่ำที่สุด ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน ครูไม่มีส่วนร่วมวางแผนการจัดชั้นเรียน การรับนักเรียนและการจัดครูเข้าสอน ไม่มีส่วนร่วมนำโครงการวิชาการไปดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ ไม่มีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมทางวิชาการตามความรู้และความถนัด และไม่ได้เป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มโรงเรียน แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน ควรให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการปรับโครงสร้างการบริหารและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน เป็นคณะกรรมการบริหารเสนอแนวทาง

พัฒนาวิชาการและจัดสรรงบประมาณ นำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเอง มีการคิดค้น พัฒนานวัตกรรมใช้ประเมินการเลื่อนขั้นเงินเดือนและวิทยฐานะทางวิชาชีพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การมีส่วนร่วม, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research aimed to 1) study the conditions and problems of participatory instructional administration among teacher's Saiy Nam Wang school group under the Tak primary educational service area office 1, and 2) find to develop participatory instructional administration among teacher's Saiy Nam Wang school group under the Tak primary educational service area office 1. The research used a mixed-method. The population consisted of 136 school administrators and teachers in the Saiy Nam Wang school group under the Tak primary educational service area office 1, and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that: overall participatory instructional administration among teacher's was at a high level ($\mu = 4.38, \sigma = 0.42$). Participation in decision-making was the highest and participation in work performance were the lowest. Problems of participatory instructional administration among teacher's: teachers do not participate in planning classroom arrangements, student admissions and teacher assignments, do not participate in implementing instructional projects until they achieve their objectives, do not participate in supervising, monitoring and evaluating instructional activities according to their knowledge and aptitudes, and are not members of the professional learning community of the school group. Guidelines for developing participatory instructional administration among teacher's should allow teachers to participate in decision-making on restructuring the administration and development of learning, be on the committee to propose instructional development guidelines and allocate budgets, use evaluation results to develop teaching and learning and self-development, invent and develop innovations to evaluate salary increases and professional status.

Keyword: Development guidelines, participation, instructional administration

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ตามศักยภาพของตนเอง เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อันจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนในการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแนวคิดการจัดการศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ยึดหลักว่า การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสรุปปัญหาและอุปสรรคในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ว่า ภาครัฐไทยยังมีโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่ มีส่วนราชการที่ยังทำงานซ้ำซ้อนกัน ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในขณะที่การมีส่วนร่วมพัฒนาจากภาคีอื่น ๆ ในการบริหารภาครัฐยังมีข้อจำกัด (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักและให้ความสำคัญจึงกำหนดเป็นกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) โดยกำหนดให้สำนักงานและหน่วยงานในสังกัดทุกระดับส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัด ให้มีการบูรณาการการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร และร่วมการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ภารกิจที่เป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักเพราะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวปฏิบัติ การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ (อักษรวิดี มณีพรหม, 2566) การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีการมอบอำนาจสร้างความไว้วางใจ ย่อมสร้างความพึงพอใจให้กับครูเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถจนงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษา (วิสนีย์ นุราช, 2566) ผลการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผลและร่วมรับรู้ในผลของการปฏิบัติจะส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติทางบวกของนักเรียนดีขึ้น และทำให้ครูมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้น (ณัฐพงษ์ คำเงิน, 2566) มีผลต่อการบริหารจัดการความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและความมั่นคงก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู (วิระ บุตรฤทธิ์, 2566) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารที่ให้ความสำคัญต่อการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้บริหารงานวิชาการ จะส่งผลให้ครูนำแผนไปปฏิบัติและเกิดการประเมินผลร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ (วาฤทธิ์ ภูรินรินทร์, 2567)

รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2564 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดตาก พบว่า ร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสอบ O-net ปีการศึกษา 2563 มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุดคือภาษาไทย ร้อยละ 32.53 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สอดคล้องกับรายงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทยร้อยละ 51.00 วิทยาศาสตร์ร้อยละ 36.97 คณิตศาสตร์

ร้อยละ 31.21 และภาษาอังกฤษร้อยละ 33.14 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก, 2565) การประเมินคุณภาพ มีผลไปในทิศทางเดียวกับผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชา ภาษาไทยร้อยละ 47.30 มากที่สุด รองลงมาคือ วิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 34.13 วิชาวิทยาศาสตร์ร้อยละ 33.39 และวิชาภาษาอังกฤษร้อยละ 32.91 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับผลของระดับประเทศ พบว่า ในภาพรวมมี ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2566) และยังสอดคล้องกับ รายงานปัญหาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ยังไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก, 2564) รวมถึง ผลการศึกษาของชนกานต์ พันธุ์ศรี ที่พบว่า ครูไม่มีส่วนร่วมนำแผนงานวิชาการไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบจน บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.16 ครูไม่ได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพร้อยละ 42.29 และครูไม่มีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนตรงตามความรู้และความถนัดร้อยละ 40.99 (ชนกานต์ พันธุ์ศรี, 2567) แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนยังมีปัญหาค่อนข้างมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตากฝั่งตะวันออก 4 อำเภอ คือ เมืองตาก บ้านตาก สามเงาและวังเจ้า มีโรงเรียนในสังกัด 107 แห่ง แบ่งออกเป็น 8 กลุ่มโรงเรียน กำหนดกลยุทธ์ในการ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่าน มายังพบปัญหาที่ทำให้คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1, 2566) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เป็นกลุ่ม โรงเรียนที่สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง มีครูไม่ครบชั้นว่า จะมีสภาพและปัญหาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแนวทาง พัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ จัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียน สายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการตามลำดับดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 136 คน

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบปรนัย (Multiple Choice) กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ (Multiple Response) โดยมีวิธีสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมจากรายงานการวิจัยได้ 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลและการรับผลประโยชน์

2. ศึกษาความหมายของขอบเขตเนื้อหาทางด้าน สร้างนิยามปฏิบัติการ กำหนดตัวชี้วัดพฤติกรรมและขอบข่ายการศึกษา เพื่อใช้ในการสร้างข้อคำถาม

3. ยกร่างข้อคำถามตามลักษณะของแบบสอบถามที่กำหนด คือ

3.1 แบบสอบถามสถานภาพ ประกอบด้วย เพศ อายุ คุณวุฒิ ตำแหน่งและประสบการณ์

3.2 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้านจำนวน 40 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ

3.3 แบบสอบถามปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้านจำนวน 40 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ

4. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเสนอแนะ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุมเนื้อหา ก่อนนำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำไปหาความตรงเชิงเนื้อหา

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนให้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยการพิจารณา

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) นำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่า IOC ได้ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ ปรับปรุงข้อคำถามให้กระชับ ชัดเจน ตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .892 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาแก้ไขปรับปรุง แล้วพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 136 ฉบับเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสืออนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย นอร์ทเทิร์นถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายน้ำวังเป็นรายโรง ส่งมอบหนังสือ ขี้แจง แจกแบบสอบถาม นัดหมายกำหนดการเก็บแบบสอบถามคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้จำนวน 136 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 มาวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติตามประเภทของแบบสอบถามคือ ตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กำหนดคุณสมบัติ คือ

1. กลุ่มนักวิชาการ เป็นอาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่าวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2. กลุ่มผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา วิชยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

3. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทบัณฑิตการบริหารการศึกษา วิชยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ข้อ เพื่อสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีวิธีสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 รวบรวมเพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านละ 3 ข้อ และปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 รวบรวม แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดด้านละ 3 ข้อ

3. นำผลการคัดเลือกมาสรุปอุปนัยเพื่อหาความเชื่อมโยงของคำสำคัญ แล้วนำไปยกร่างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์รายด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวม 4 ข้อ

4. นำร่างข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา การสื่อความชัดเจน และมีความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข แล้วนำกลับมาแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน เสนอขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว ขออนุญาตเสนอชื่อต่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แจกจ่ายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้ง

4. ส่งหนังสือแต่งตั้ง พร้อมโครงร่างงานวิจัยและเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ พร้อมขออนุเคราะห์ในการกำหนดวันเวลาดำเนินการเข้าสัมภาษณ์

5. เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

6. ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Consistency Analysis) ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา แจกแจงความถี่แล้วสรุปอุปนัยจัดลำดับตามความถี่ ก่อนนำไปเสนอผลการวิจัยด้วยตารางแสดงการจัดลำดับจากสูงไปหาต่ำและอภิปรายผลได้ตารางแบบความเรียงตามลำดับ

4. ผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิจัยโดยรวมมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน โดยรวม

ด้าน ที่	สภาพการมีส่วนร่วม	การปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ
		μ	σ		
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision)	4.41	0.45	มาก	1
2	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Operation)	4.36	0.47	มาก	4
3	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)	4.37	0.46	มาก	3
4	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)	4.39	0.49	มาก	2
โดยรวม		4.38	0.42	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมสภาพการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.42$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.45$) สูงที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.49$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.46$) และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.47$) ต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ การรับผิดชอบในการปฏิบัติงานวิชาการให้ชัดเจน ให้ครูมีอิสระเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการร่วมกันทำงานเป็นทีมอย่างทั่วถึงและให้มีความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิจัยรายด้านที่มีค่าร้อยละสูงสุดมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน รายด้าน

ด้านที่	สภาพปัญหาการมีส่วนร่วม	ระดับปัญหา	
		ร้อยละ	อันดับ
1	การตัดสินใจ: ครูไม่มีส่วนร่วมวางแผนจัดชั้นเรียน การรับนักเรียนและการจัดครูเข้าสอนอย่างเหมาะสมตรงตามความรู้ความสามารถ	34.56	4
2	การปฏิบัติงาน: ครูไม่มีส่วนร่วมนำแผนงาน/โครงการทางวิชาการไปดำเนินการอย่างเป็นระบบจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนด	42.64	1
3	การประเมินผล: ครูไม่มีส่วนร่วมกำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนอย่างเหมาะสมตรงตามความรู้และความถนัด	38.24	2
4	การร่วมรับประโยชน์: ครูไม่มีโอกาสเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพ	36.77	3

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ครูไม่มีส่วนร่วมนำแผนงาน/โครงการทางวิชาการ ไปดำเนินการอย่างเป็นระบบจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนด สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.64 รองลงมาคือ ครูไม่มีส่วนร่วมกำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนอย่างเหมาะสมตรงตามความรู้และความถนัด คิดเป็นร้อยละ 38.24 และครูไม่มีโอกาสเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 36.77 ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีการทบทวนโครงสร้างการบริหารงานวิชาการให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบงาน กำหนดพฤติกรรมการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีส่วนร่วมกำกับ ติดตามประเมินผลและสร้างเครือข่ายการพัฒนาตนเองทั้งกับกลุ่มโรงเรียนและหน่วยงานอื่นให้มากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องสูงสุดรายด้านมีดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าความถี่แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอนสูงสุดรายด้าน

ด้านที่	แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะ	
		ความถี่	อันดับ
1	การตัดสินใจ: ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้ข้อเสนอแนะการปรับโครงสร้างการบริหารและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน	8	1
2	การปฏิบัติงาน: ควรจัดให้มีคณะกรรมการร่วมบริหารงานวิชาการเพื่อแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาการและจัดสรรงบประมาณ	7	3
3	การประเมินผล: ควรสนับสนุนให้ครูนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	8	1
4	การร่วมรับประโยชน์: ควรส่งเสริมให้ครูมีการคิดค้น พัฒนานวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน และการทำวิทยฐานะให้สูงขึ้น	7	3

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้ข้อเสนอแนะการปรับโครงสร้างการบริหารและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน และสนับสนุนให้นำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (ความถี่ = 8) รวมทั้งจัดให้มีคณะกรรมการร่วมบริหารงานวิชาการและจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมให้ครูคิดค้น พัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน และการทำวิทยฐานะให้สูงขึ้น (ความถี่ = 7) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการบริหารงานวิชาการ การนำแผนไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะ และนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการปฏิบัติสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยบริบทของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก มีผู้บริหารสถานศึกษาไม่ครบทุกแห่ง ครูผู้สอนไม่ครบทุกชั้น จึงมีการประยุกต์และให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาก ทั้งนี้โดยมีการใช้รูปแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เป้าหมายสำคัญคือการเปิดโอกาสให้การร่วมกันขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เห็นได้จากการจัดประชุมร่วมกันเพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและผลการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลการวางแผน ให้ครูร่วมกันเสนอแนะการมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ รวมทั้งวางแผนการวัดผลการปฏิบัติงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของวิระบุตฤทธิ์ (2566) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร มีอิสระในการทำงาน มีการวางแผนการทำงาน มีการระดมความคิดเห็นในการตัดสินใจส่งผลให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายมีความมุ่งมั่นความสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผล เกิดความรักความผูกพันในองค์กร รู้สึกรักและรับผิดชอบในงาน รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริเกศ เพ็ชรขำ (2565) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สูงที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต่ำที่สุด และผลการวิจัยของดุสิตา เลหาพันธุ์ (2566) เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคใหม่ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ตรีธาตุ พบว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมควบคุมและร่วมประเมินผล โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้โอกาสครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการตัดสินใจวางแผนการบริหาร เป้าหมายเกิดความชัดเจนเป็นที่ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ครูไม่มีส่วนร่วมนำแผนงาน/โครงการทางวิชาการไปดำเนินการอย่างเป็นระบบจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนด สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารแผนงาน/โครงการโรงเรียนขนาดเล็ก บทบาทหน้าที่หลักคือครูผู้รับผิดชอบตามที่ได้อบรมหมาย แต่อาจเนื่องจากครูมีจำกัด ดังนั้นครูคนเดียวอาจต้องรับผิดชอบงานหลายงาน ประกอบกับต้องรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนมากกว่าหนึ่งชั้น

เรียนหรืออาจมากกว่าหนึ่งกลุ่มสาระจึงทำให้ภาระงานครูมากไม่สามารถปฏิบัติได้ครอบคลุม ดังนั้น กิจกรรมบางเรื่องผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติเองเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของครูผู้สอน และให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด เป็นไปตามแนวคิดของนักสครณ์ ลานนาพันธุ์ (2565) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ศิลปะมากกว่าการศาสตร์ในการบริหาร การกำหนดให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับทักษะ ประสบการณ์ รวมถึงความสามารถในการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอานัตกร ต้อนไ้ (2567) เรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนบ้านตลิ่งชันและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน คือ การไม่มีส่วนร่วมปฏิบัติงานหรือกิจกรรมในโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การไม่มีส่วนร่วมในงานหรือกิจกรรมในโครงการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และการไม่มีส่วนร่วมพิจารณาความเหมาะสมการจัดสรรงบประมาณแต่ละกิจกรรมเช่นกัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานจะช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของงานมากยิ่งขึ้น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของผู้ปฏิบัติงาน แต่ถ้าองค์กรหรือหน่วยงานมีข้อจำกัดด้านบุคลากร ผู้บริหารองค์กรนั้นก็ควรใช้ดุลยพินิจพิจารณาอบหมายงานเฉพาะบุคคลให้รับผิดชอบทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายงานให้สอดคล้องกับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนสายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้ข้อเสนอแนะการปรับโครงสร้างการบริหารและแนวทางการเรียนการสอน และสนับสนุนให้นำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและร่วมรับผิดชอบในการวางแผนกำหนดเป้าหมายรวมทั้งแนวปฏิบัติจะช่วยให้ประสิทธิภาพของการตัดสินใจดำเนินการบริหารมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ลดความผิดพลาดลง เป็นไปตามแนวคิดของจุฬาร ปัดธา (2566) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญทำให้การตัดสินใจการบริหารมีคุณภาพมากขึ้น เพราะเป็นการรวมความรู้ความสามารถของผู้รู้ในหลายสาขาที่แตกต่างกัน ทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้การตัดสินใจบริหารงานมีคุณภาพเป็นระบบ ตลอดจนเกิดการปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติมากขึ้น เกิดผลงานที่มีประสิทธิผลและเพิ่มผลผลิตของงาน การปรับปรุงพัฒนางานอย่างเป็นระบบมีคุณภาพตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวาทย์ ภูรินันต์ (2567) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสหวิทยาเขตพราณลานไพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารและครูควรร่วมรับฟังและตอบสนองความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมให้ข้อเสนอแนะทั้งการบริหารงานและการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกันกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ

ของนโยบาย ให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ได้ และผลงานการวิจัยของอาชินทร์ กัญญสกุล (2567) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี พบว่า ควรนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่นกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยหลักอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีมุมมองเป้าหมายและภาพความสำเร็จของงานอย่างชัดเจน เปิดกว้างรับฟังความคิดและยอมรับฟังข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน รวมทั้งมีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญต่อกายภาพบุคคลที่มีความแตกต่างกัน สามารถนำความต่างมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียน สายน้ำวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและร่วมบริหารงานวิชาการ โดยมุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการแสดงความคิดเห็น สร้างวิสัยทัศน์ ประชาสัมพันธ์และนำวิสัยทัศน์ ไปสู่การปฏิบัติจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

2. กลุ่มงานนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ควรมีโครงการพัฒนาสมรรถนะด้าน ศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับสถานศึกษา ขนาดเล็กที่ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาหรือมีครูไม่ครบชั้นให้สามารถจัดการเรียนการสอนรวมทั้งมีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษายิ่งขึ้น

3. กลุ่มโรงเรียน ควรมีการสนับสนุนช่วยเหลือและให้โอกาสครูจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นสมาชิก ในกลุ่ม ได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีความพร้อม หรือประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งเกื้อกูลให้ครูได้ร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษาขนาดเล็กให้ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายครู ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อ ประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผลงานของครูและนักเรียนให้ทราบ เป็นการสร้างการรับรู้ ภาควิชาในสถานศึกษาและบุคลากร รวมทั้งเป็นช่องทางแจ้งข้อมูลย้อนกลับให้สถานศึกษาในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน

5. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในกลุ่มโรงเรียนและในสังกัดเดียวกัน รวมทั้งกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้มีการสื่อสารและประสานขอความร่วมมือ การสนับสนุนการจัดกิจกรรม งบประมาณหรือทรัพยากรทางการศึกษาบรรลุผล

6. ครูผู้สอน ควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์การสอนและขอบเขตภาระงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถร่วมจัดกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมอาชีพ จะช่วยให้มีโอกาสร่วมกิจกรรมหรือเป็นกรรมการในระดับต่าง ๆ ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมคุณภาพของครูผู้สอนเพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาร ปัดถา. (2566). แนวทางพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนกานต์ พันธุ์ศรี. (2567, มิถุนายน). แนวทางการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 11(6), 72-81.
- ณัฐพงษ์ คำเงิน. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเครือข่ายการส่งเสริมประสิทธิภาพการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 3 (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- ดุสิตา เลหาพันธ์. (2566, กันยายน-ตุลาคม). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี-ตราด. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(5), 811-834.
- นภัสสรณ์ ลานนาพันธ์. (2565). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพัฒนาเครือข่ายคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 139(ตอนพิเศษ 258 ง), หน้า 132.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134(ตอนที่ 40 ก), หน้า 14.
- วาทย์ ภูรินันต์. (2567, มิถุนายน). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสหวิทยาเขตพนาสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*, 11(6), 144-154.
- วิระ บุตรฤทธิ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา-สตูล (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิสนีย์ นุราช. (2566, กรกฎาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*, 10(7), 275-285.
- ศิริเกศ เพ็ชรขำ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1 (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570)*. กลุ่มงานแผนและโครงการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. บริษัท พรินทติ้งกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัดของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2564*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563–2565 จังหวัดตาก*. กลุ่มนโยบาย และการวางแผนพัฒนาการศึกษา.
- อักษรวิดี มณีพรหม. (2566). *การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กใน จังหวัดพังงา (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาชวินทร์ กัญญสกุล. (2567, กันยายน). *แนวทางการบริหารงานวิชาการแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก. วารสารมหาจุฬานาครทรรค*, 11(9), 232–241.
- อานัตพร ต้อนไธ. (2567, พฤษภาคม). *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารโรงเรียนคุณภาพของ ชุมชน โรงเรียนบ้านตลิ่งชันและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรค*, 11(5), 10–21.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดตาก (พ.ศ. 2566–2570)*. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และ ข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดตาก.